

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA ŠPORT
ŠPORTNA VZGOJA

**UČNI PARK KOT DEJAVNIK MEDPREDMETNEGA POVEZOVANJA
MED PREDMETOMA ŠPORTNA VZGOJA IN SPOZNAVANJE OKOLJA V
PRVEM TRILETJU OSNOVNE ŠOLE**

DIPLOMSKO DELO

MENTOR:
doc. dr. Gregor Starc

AVTORICA DELA: Sara Vidmar

RECENZENT:
izr. prof. dr. Gregor Jurak

Ljubljana, 2013

ZAHVALA

Mentorju, doc. dr. Gregorju Starcu, za sodelovanje, pomoč in nasvete pri nastajanju in oblikovanju
diplomskega dela.

Učiteljici prvega triletja, Špeli Vidmar, za pomoč in konstruktivne predloge.

Učni park kot dejavnik medpredmetnega povezovanja med predmetoma športna vzgoja in spoznavanje okolja v prvem triletju osnovne šole

Sara Vidmar

POVZETEK

Namen dela je bil predstaviti razvojne značilnosti učencev prvega triletja, ki so ciljna skupina učnega parka, možnost medpredmetnega povezovanja ter cilje in vsebine učnega načrta obravnavnih predmetov. Glavni cilj diplomskega dela je bil predvsem predstaviti pomen in smiselnost rabe učnega parka kot enega od dni dejavnosti v šolskem letu.

Medpredmetno povezovanje je didaktični pristop pri katerem gre za povezovanje znanj, vsebin in učnih spretnosti. Izkoristili smo ga z namenom predstavitve možnosti izvedbe medpredmetnega povezovanja v okoliščinah učnega parka. Učni park je ideja za prostor, kjer bi imeli učenci možnost spoznavanja vsebin predmeta spoznavanje okolja in obenem aktivnega udejstvovanja v športni dejavnosti. Obisk učnega parka bi bil namreč organiziran v obliki športnega dneva, kjer bi izvajali vsebino pohodništvo. Na poti bi bile postavljene učne postaje, kjer bi se učenci sami preizkušali v različnih dejavnostih povezanih z vsebinami predmeta spoznavanje okolja. Namenjen bi bil predvsem otrokom prvega triletja, ki so v obdobju srednjega otroštva, in so bolj kot v prejšnjih obdobjih odprti za odkrivanje novih informacij in raziskovanje okolja okrog sebe. Uporaba metod učenja z gibanjem in učenja z delom sta v tem obdobju lahko zelo koristni, če jih učitelji izkoristijo za boljše in aktivnejše poučevanje.

Učni park trenutno v slovenskem prostoru še ni realiziran, zato osrednji del temelji predvsem na lastnih idejah in zamislih za izvedbo, prostor, kjer bi bil učni park postavljen, Velika planina, pa je primeren za postavitev. Tudi s turističnega vidika bi bil učni park na tem mestu strateško dobro postavljen, od morebitnih organizatorjev pa bi to zahtevalo veliko dogovarjanja in ustrezen finančni vložek.

V diplomskem delu je uporabljena deskriptivna metoda dela, ki temelji predvsem na domači in tuji literaturi.

KLJUČNE BESEDE: medpredmetno povezovanje, učni park, športni dan, spoznavanje okolja, prvo triletje, Velika planina

Park for outdoor learning as a factor of cross-curricular links between the subjects Physical Education and Environment Education in the first triad of primary school

Sara Vidmar

SUMMARY

The purpose of the thesis is to present development characteristics of pupils attending the first three grades of primary school – who are also the target group of the park for outdoor learning – look into the possibility of cross-curricular links, and outline the goals and contents of the curriculum of the two school subjects. Moreover, the thesis aims to point to the significance and relevance of using a park for outdoor learning as part of school activities in a school year.

Cross-curricular approach is a didactic method linking knowledge, contents and learning skills. We applied the approach in order to explore the possibility of cross-curricular links in a park for outdoor learning. The park is designed as an area where pupils can have environment education as well as engage in sports activities. A visit to the park would be organised as a sports day involving hiking. Learning stations along the way would enable pupils to participate in various activities related to the subject Environment Education. The park would be intended especially for pupils in the first triad of primary school, who are in the period of middle childhood and thus eager to acquire new information and explore the surrounding environment to a greater extent than at a younger age. In that period, using learning methods that involve movement and work can be very useful, provided that teachers apply them for a better and more active teaching process.

A park for outdoor learning has not yet been established in Slovenia. To this end, the core of the thesis is mainly based on our own ideas and conceptions about the implementation. As for the area where the park would be set up, Velika planina is appropriate. From the perspective of tourism, the location of the park would be strategically good, however, potential organisers would need to reach many agreements and make a significant financial contribution.

In the thesis, we used a descriptive method based on domestic and foreign literature.

KEYWORDS: cross-curricular links, park for outdoor learning, sports day, Environment Education, the first triad, Velika planina

KAZALO

1	Uvod	6
1.1	Predmet in problem	6
1.2	Cilji in odprta vprašanja	7
2	Jedro	8
2.1	Razvoj otroka v srednjem otroštvu	8
2.2	Medpredmetno in medpodročno povezovanje	10
2.2.1	Medpredmetno povezovanje pri športni vzgoji	12
2.3	Učni park.....	16
2.3.1	Učni parki v tujini.....	16
2.3.2	Učni park na Veliki planini.....	18
3	Sklep	27
4	Viri	28

1 Uvod

Otroci so v prvi triadi osnovne šole stari od 6 do 8 let in to obdobje imenujemo tudi srednje otroštvo. V tem času se zelo hitro razvijajo veliki možgani, kar vpliva na hiter razvoj koordinacije gibanja in učenja novih gibalnih vzorcev, fine motorike pa tudi logičnega mišljenja, ki pa je v tem obdobju še vedno močno vezano na konkretno predstavljive stvari, dogodke in pojave. Slednje je zaradi tega še posebej priporočljivo izkoriščati in otrokom učne vsebine v čim večji meri predstavljati preko konkretnega izkustva.

Učni načrt za športno vzgojo v programu osnovne šole (Kovač idr., 2011) predpisuje, da se otroci v času svojega osnovnošolskega izobraževanja v vsakem triletju udeležijo petih športnih dni, od tega v prvem triletju dva vključujeta dejavnost pohodništvo. Pomembno je, da so športni dnevi vsebinsko in doživljajsko bogati, med drugim pa tudi povezani z drugimi predmetnimi področji. Prva in najbolj logična je povezava s predmetom spoznavanje okolja, saj prav na športnih dnevih otroci navadno odidejo v drugačno okolje kot so ga vajeni. Pomembno je, da učencem učitelj ponudi več različnih dejavnosti, tako da vsak učenec lahko zadovolji svoje interese, razvija svoje sposobnosti ter dejavno sodeluje.

Medpredmetno povezovanje oziroma povezanost in prepletenost znanj je eno od pomembnejših načel posodabljanja učnih načrtov. Najbolj učinkovito se te povezave izvajajo prav ob dnevih dejavnosti, med katere štejemo tudi športne dneve.

1.1 Predmet in problem

Namen diplomskega dela je predstaviti idejo učnega parka na Veliki planini, kot primer medpredmetnega povezovanja med predmetoma športna vzgoja in spoznavanje okolja. Predstavljene vsebine učnega parka bodo prilagojene obdobju prve triade, ko so otroci stari od 6 do 8 let. Prikazali bomo razvojne značilnosti tega starostnega obdobja ter cilje in vsebine učnih načrtov športne vzgoje in spoznavanja okolja. Pri tem nas bodo najbolj zanimale značilnosti in pomembnost povezave obeh področij ter uresničevanje ciljev obeh predmetov v okviru učnega parka.

1.2 Cilji in odprta vprašanja

Glede na predmet in problem so cilji diplomskega dela naslednji:

- Predstaviti razvojne značilnosti izbranega starostnega obdobja.
- Predstaviti pomen in možnosti povezovanja med predmetoma športna vzgoja in spoznavanje okolja.
- Predstaviti idejo učnega parka na Veliki planini kot primer medpredmetnega povezovanja v prvem triletju.
- Predstaviti cilje in vsebine učnega načrta predmetov spoznavanje narave, v okviru učnih postaj učnega parka, in športna vzgoja, v okviru športnega dneva.
- Predstaviti smiselnost rabe učnega parka za izpeljavo športnega dne ter vključitve dneva dejavnosti v letno delovno pripravo učitelja.

2 Jedro

2.1 Razvoj otroka v srednjem otroštvu

Srednje in pozno otroštvo je obdobje od sedmega do desetega leta za deklice in od sedmega do dvanajstega leta za fante. Značilna je hitra linearna rast okončin, zmanjševanje podkožne plasti maščevja, pojav prvih znakov spolne diferenciacije. V tem obdobju so otroci bolj kot v predhodnem razvojnem obdobju motivirani za pridobivanje novih informacij o realnem svetu in o razumskih razlagah stvari, dogodkov in pojavov, s katerimi se srečujejo v vsakdanjem življenju. Te informacije vse bolj uporabljajo tudi pri sklepanju in delovanju. Navedene spremembe pa sovpadajo s časom, ko se otroci vključijo v šolo (Marjanovič Umek in Zupančič, 2004).

V starostnem obdobju med šestim in enajstim letom so otroci, skladno s Piagetovo teorijo, na razvojni stopnji konkretno operativnega mišljenja. Razvoj konkretnologičnih miselnih operacij, ki je postopen proces, otroku omogoča, da pri reševanju miselnih nalog zaupa svojemu razumevanju logičnih odnosov med pojavi. Otrokovo mišljenje je logično in fleksibilno, saj lahko hkrati razmišlja in upošteva več vidikov istega problema, vendar pa si mora pri mišljenju pomagati s predstavljanjem konkretnih situacij (Marjanovič Umek in Zupančič, 2004).

V srednjem otroštvu poteka tudi razvoj določenih pojmov in nekaterih matematičnih operacij. Med šestim in devetim letom starosti se otroci v prostoru orientirajo s pomočjo zunanjih predmetov in preprostih zemljevidov, pri tem pa si pomagajo s prostorskimi predstavami in svojim gibanjem. Tak način razumevanja prostorskih odnosov so nekateri avtorji poimenovali alocentrična orientacija. Po približno sedmem letu starosti otroci razumejo tudi nekatere logične vidike gibanja. Logično sposobnost merjenja otroci razvijejo med sedmim in osmim letom starosti (Marjanovič Umek in Zupančič, 2004).

Otrokovo reševanje problemov je povezano z miselnimi in govornimi sposobnostmi, zaznavanjem, spominom, razumevanjem pojmov in konteksta situacije ter čustvenimi, motivacijskimi in socialnimi dejavniki. Po sedmem letu starosti postane pozornost otrok bolj stalna, imajo bolj razvite komunikacijske, zlasti govorne sposobnosti, zaradi česar so v večji meri sposobni delati v skupini. Izkušnje, ki jih otrok dobi pri reševanju konkretnih problemov, so mu vodilo za oblikovanje splošnih pravil za reševanje vseh podobnih problemov (Marjanovič Umek in Zupančič, 2004).

V razvojnem obdobju srednjega otroštva otroci preživijo veliko časa z vrstniki, ki imajo zlasti v njihovem socialnem življenju pomembnejšo vlogo kot v zgodnejših razvojnih obdobjih. Interakcije med vrstniki najpogosteje potekajo v šoli, na poti v šolo in iz nje, pri telefonskih pogovorih in različnih športih. Primerjava dejavnosti, v katere so vključeni otroci v zgodnjem in srednjem otroštvu, pokaže, da gre v srednjem otroštvu za upad simbolnih iger in iger prerivanja, za katere so značilne številne socialne interakcije. Kot nadomestilo za simbolne igre so za obdobje srednjega otroštva tipične igre brez ali s formalnimi pravili in relativno močno strukturirane dejavnosti – te od otrok zahtevajo visoko usklajene tako pozitivne kot negativne oblike socialnega vedenja. Z vidika pozitivnih socialnih vedenj je med šolskimi otroki veliko medsebojne pomoči in sodelovanja (Marjanovič Umek in Zupančič, 2004).

2.2 Medpredmetno in medpodročno povezovanje

Eno od pomembnih načel prenove učnih načrtov v osnovni šoli je načelo horizontalne povezanosti in prepletenosti znanj, kar najlažje dosežemo z medpredmetnimi in medpodročnimi povezavami. Predstavljata povezovanje različnih predmetov ali področij, pri čemer je pomembno upoštevanje različnih vidikov otrokovega razvoja in učenja (Kovač, Starc in Jurak, 2003).

Kurikularne povezave uporabljamo takrat, ko je to smiselno, ko obstajajo razlogi in imamo ustrezne možnosti za izpeljavo le-teh. Povezave poskušamo izpeljati tako, da čim bolj spodbudimo otrokovo ustvarjalnost. Otroci naj tako sami poskušajo poiskati ustrezno gradivo, najti različne rešitve oziroma osvetliti problem z več zornih kotov (Kovač in Jurak, 2012). Pomembno je, da učenci povezave med predmeti vidijo in razumejo, sicer temeljni namen, ki je celostno, trajno, aktivno, sistematično in kritično znanje, ni dosežen. Otroke je potrebno naučiti videti stvari okrog sebe kot povezano celoto, saj bodo le tako lahko aktualne probleme razumeli z več perspektiv in kasneje delovali kot široko razgledani, aktivni državljani (Markelj in Vučkovič, 2008).

Medpredmetno povezovanje predstavlja didaktični pristop, kjer učitelj poskuša določeno vsebino oziroma problem podati in obravnavati čim bolj celostno, tako, da isti problem poskuša osvetliti z različnih vidikov. V svojem bistvu medpredmetne povezave otroke pripravijo na učenje skozi celo življenje. Od učitelja takšno delo zahteva dobro opredelitev izbranih ciljev in vsebin različnih predmetov, natančno načrtovanje ter dobro vsebinsko in organizacijsko izpeljavo, ki vključuje tudi samostojno delo učencev (Kovač idr., 2003). Pomembno je, da so prilagojene stopnji in predhodnemu znanju otrok, večkrat pa je potrebno tudi povezovanje učiteljev različnih predmetov (Hodnik Čadež in Filipčič, 2005).

V tuji strokovni literaturi zasledimo različne izraze, kot so *integrated curriculum*, *interdisciplinary teaching*, *interdisciplinary curriculum*, *thematic* oziroma *synergistic teaching*, medtem ko je v slovenskem prostoru izraz *medpredmetno povezovanje* razmeroma nov. Definicije tujih izrazov niso popolnoma enoznačne, saj nekateri avtorji ločijo medpredmetno povezovanje kot povezovanje predmetov iz uradnega predmetnika, in medpodročno povezovanje, ki pomeni predvsem prepletanje ciljev in vsebin različnih področij ter povezovanje z dodatnimi dejavnostmi in zunajšolskimi aktivnostmi otrok. Pod ta področja uvrščamo predvsem vseživljenjsko učenje, okoljsko vzgojo, socialne veščine ipd. (Kovač idr., 2003).

Kovač in Jurak (2012) navajata nekaj ključnih prednosti kurikularnega povezovanja. Za učence so to predvsem večja motivacija za učenje, možnost uporabe različnih slogov učenja, učenje sodelovanja v skupini, večja sposobnost identifikacije in transferja informacij potrebnih za reševanje novih problemov, možnost strukturiranja pridobljenega znanja v smiselno celoto ter videnje širšega konteksta in tudi uporabnost pridobljenih znanj za življenje. Prednosti za učitelje so sodelovanje in boljši odnosi z učenci, večja časovna in vsebinska fleksibilnost kurikuluma, racionalizacija podajanja učnih vsebin brez podvajanja in s tem večja učinkovitost pri predelavi vsebin, večje možnosti za razvijanje lastne ustvarjalnosti in drugo.

Med učitelji pa se v začetnem pristopu pojavlja tudi več strahov pred tem, da bi učenci dobili premalo znanja, saj je težko nadzorovati, ali so cilji doseženi in vsebine usklajene z učnim načrtom. Dodatno težavo povzroča tudi manjša strukturiranost dela kot pri klasičnem frontalnem pouku. Slabosti se pojavljajo predvsem pri učiteljih in njihovem delu in so sledeči (Kovač in Jurak, 2012):

- zahtevnejše, obsežnejše in manj strukturirano načrtovanje,
- nepoznavanje temeljnih ciljev povezovanja in posledično ti cilji niso doseženi,
- težje preverjanje znanja, saj učenci velikokrat delajo v skupinah,
- učiteljeve socialne spretnosti morajo biti na visokem nivoju, saj je potrebnega veliko komuniciranja in sodelovanja, potrebuje pa tudi nekatere specifične kompetence, kot so na primer poučevanje, prilagojeno reševanju problemov, večja anatomija in prilagodljivost,
- delo je organizacijsko precej bolj zapleteno, saj zahteva reorganizacijo pouka in dobro izrabo prostora.

Različni avtorji ločijo več načinov kurikularnega povezovanja (Kovač in Jurak, 2012):

- delno in celostno, pri čemer je razlika v količini ciljev in vsebin,
- znotrajpredmetno (znotraj enega predmeta), medpredmetno (dva ali več predmetov iz uradnega predmetnika), medpodročno (povezovanje z uradno sprejetimi koncepti opredeljenih področij) in kroskurikularno (prepletanje ciljev, ki so opredeljeni kot skupni),
- vodoravno/horizontalno (povezovanje enega ali več predmetov znotraj istega razreda) in navpično/vertikalno (povezovanje enega ali več predmetov običajno med zaporednimi razredi) povezovanje,
- povezovanje ciljev in vsebin uradnih predmetov, prav tako pa tudi uradnih predmetov s šolskimi in zunajšolskimi dejavnostmi otrok.

Medpredmetno povezovanje lahko izvajamo na osnovi učnih ciljev oziroma tem, miselnih procesov ali veščin, ki največkrat sicer nastopajo povezano, v praksi naših šol pa najpogosteje zasledimo povezovanje na osnovi teme. V slovenskem prostoru je sicer zavedanje pomembnosti medpredmetnega povezovanja na visokem nivoju, saj je kar nekaj literature na to temo, manjkajo le raziskave, ki bi dale odgovore, kako se medpredmetno povezovanje dejansko izvaja v praksi (Hodnik Čadež in Filipičič, 2005).

V šolski praksi se kurikularne povezave najlažje uresničujejo v prvem vzgojno-izobraževalnem obdobju. Smiselnost tega je predvsem v izhodišču, da otrok na tej stopnji dojema svet celostno, vse predmete pa poučuje en učitelj, ki najbolje pozna vse učne načrte in najhitreje najde povezave med posameznimi vsebinami (Kovač in Jurak, 2012).

Medpredmetno povezovanje je zaradi tega proces, kar pomeni da ga ne smemo izvajati kot samemu sebi namen, temveč kot način dela za doseganje nekaterih zastavljenih ciljev.

2.2.1 Medpredmetno povezovanje pri športni vzgoji

K celostnemu razumevanju športa in njegovih učinkov močno pripomore povezovanje športne vzgoje z vsebinami drugih predmetov (Kovač in Jurak, 2012).

Pri športnovzgojnih dejavnostih so izletništvo, pohodništvo in gornišstvo najprimernejše vsebine, kjer ob praktičnem delu (izlet, pohod, šola v naravi) najlažje posredujemo vsebine okoljske vzgoje. Učenci lahko spoznavajo tudi ekološke, ekonomske in družbene vplive na spremembe v okolju. Načrtna povezanost teoretičnega pouka in prakse spodbuja možnost vplivanja na razvoj odgovornega ravnanja otrok in mladih do narave. Priporočljivo je, da učitelji pri tem uporabljajo različne pristope, na primer projektno učno delo, razprave in različne terenske izkušnje, kot so ekskurzije, terenske vaje, naravoslovni in športni dnevi (Kovač idr., 2003).

V osnovnošolskem učnem načrtu za športno vzgojo so predstavljene določene kurikularne povezave za prvo triletje in ena od vsebin je tudi pohodništvo, temeljna športna dejavnost, ki bi potekala v okviru športnega dne v obravnavanem učnem parku. Teoretične vsebine pohodništva vsebujejo osnovno pohodniško znanje (obutev, oblačilo, nahrbtnik, tempo hoje, pitje tekočine, termoregulacija), geografske, zgodovinske in naravoslovne značilnosti območja pohoda in tudi naravovarstveno ozaveščanje. Medpredmetne povezave nato lahko vzpostavljamo s predmeti kot so spoznavanje okolja, vzgoja za zdravje, okoljska vzgoja in slovenščina (Kovač in Jurak, 2012). V primeru predstavljenega učnega parka smo se odločili predvsem za povezovanje s predmetom spoznavanje okolja.

Kovač in Jurak (2012) navajata več primerov povezovanja predmetov spoznavanja okolja in športne vzgoje v prvem razredu in kaj učenec pridobi s tovrstnimi povezavami: usvaja izraze za časovna razmerja (počasi-hitro, pred-potem); spoznava bližnjo in daljno okolico, po kateri poteka izlet, in se seznanja z različnostjo pokrajine (pohodništvo); spoznava sposobnosti in omejitve svojega telesa; seznanja se z naravovarstveno ozaveščenostjo in drugo, kar pa bomo natančneje predstavili pri opisu učnih postaj, ki jih bi učni park vseboval.

Pomemben dejavnik učnega parka je tudi učenje z gibanjem, ki ga med drugim zagovarja tudi pedagoška teorija Marie Montessori. Po tej teoriji otrok gradi svoje znanje in osebnost ob izkušnjah in v odnosu s prostorom, stvarmi in drugimi ljudmi, te stvari pa je smiselno vključevati tudi v klasičnih učnih programih in jih s tem narediti učno uspešnejše. Otrok v različnih okoljih preizkuša in si pridobiva lastno neodvisnost z nenehno aktivnostjo. V pristopu montessori je zelo pomembno tudi pripravljeno okolje (Montessori pedagogika: Osnove vzgojnega pristopa Marije Montessori, 2013). Ljudje se najbolje učimo kadar smo dejavno vpleteni. Najbolje je, da imajo otroci možnost delati, raziskovati in se učiti sami s svojimi rokami ali s svojo iniciativo iskati informacije na različnih mestih (O osnovni šoli montessori, 2013). Tudi razvojne značilnosti otroka ob vstopu v šolo zagovarjajo dejstvo, da ima otrok veliko potrebo po gibanju, raziskovanju, uporabi telesa in shranjevanju zaznavnih vtisov, ki jih kasneje razvrsti. Vse to počne, da bi razvil zdravo telo pa tudi razum. Koordinacija celotnega telesa je tesno povezana z razvojem inteligence, zunanja koordinacija pa omogoča notranjo koordinacijo. (Montessori pedagogika: Osnove vzgojnega pristopa Marije Montessori, 2013)

Vsa zgoraj naštetá dejstva zagovarjajo, da je učni park dober način za učenčevó spoznavanje z vsebinami predmeta spoznavanje okolja. Poleg tega je za učence športni dan doživetje, ko se znajdejo v drugačnem okolju kot je njihovo vsakdanje šolsko okolje, pa tudi učitelja spoznajo v nekoliko drugačni vlogi, kar omogoča bolj sproščen odnos. Sprememba okolja učencu koristi, saj si zapomni več informacij in jih povezuje s specifičnim dogodkom.

2.2.1.1 Medpredmetno povezovanje na športnem dnevu

Športne dneve uvrščamo med dejavnosti, ki so kot posebna organizacijska oblika del obveznega športnega programa. Pomembno prispevajo predvsem k uresničevanju ciljev učnega načrta, ki so povezani s sposobnostjo premagovanja dalj časa trajajočega navora, in s spoznavanjem ter ohranjanjem naravne in kulturne dediščine. Hkrati pa na športnih dnevih sodelovanje učiteljev omogoča nadgradnjo oziroma poglobljanje znanj pridobljenih v okviru pouka (Kovač in Jurak 2012).

Učni načrt priporoča, naj vsaj trije športni dnevi potekajo v naravi, predlagane vsebine pa so pohodništvo, zimske dejavnosti s smučanjem, deskanjem, drsanjem, idr. in aerobne dejavnosti v naravi, kot je na primer orientacija (Kovač in Jurak, 2012).

Uradno podlago za medpredmetno povezovanje pri izpeljavi športnih dni v osnovni šoli najdemo v Konceptu dni dejavnosti (1998). Ta dokument narekuje medpredmetno povezovanje predmetnih področij, vključenih v predmetnik osnovne šole. Tudi v Učnem načrtu za športno vzgojo najdemo priporočilo, naj bodo športni dnevi vsebinsko povezani z drugimi predmeti (Markelj in Vučkovič, 2008).

Pri pouku športne vzgoje večinoma prevladujejo gibalne spretnosti in znanje, manj pa je posredovanja teoretičnih informacij in povezovanja znanja z drugimi predmeti, saj je osnovni namen športne vzgoje gibanje. Zavedati pa se moramo, da kontekst, gibanje in različnost dražljajev, spodbuja proces učenja in je zato spoznavanje sveta okrog sebe ob povezovanju z gibanjem bolj učinkovito (Markelj in Vučkovič, 2008).

Z vidika organizacije je športni dan ena najbolj primernih oblik za izvedbo medpredmetnega povezovanja, saj je šolski dnevni urnik že »porušen« in od učiteljev ne zahteva dodatnega usklajevanja dela. Vsakdanji ritem je že prekinjen in je takšne projekte lažje izvesti (Markelj in Vučkovič, 2008). Tudi večino vsebin, ki se jih izvaja na športnih dnevih ali v šolah v naravi, je težko posredovati pri klasičnem delu v učilnicah, učinkovitejše je terensko delo s prepletanjem različnih vsebin, ki pomagajo učiteljem razjasniti posamezne pojme s pogledi posameznih predmetov ali predmetnih področij (Kovač in Jurak, 2012). Koncept dni dejavnosti tudi poudarja, da se športni dnevi ciljno in vsebinsko povežejo v smiselno celoto skozi celotno osnovnošolsko obdobje, tako da se vsebine ponavljajo, a se tudi širijo, poglobljajo in dopolnjujejo. Dodaja pa se lahko tudi več dejavnosti v odvisnosti od interesov in sposobnosti otrok, možnosti okolja in vremenskih pogojev (Markelj in Vučkovič, 2008).

2.2.1.1.1 Gorništvo v osnovni šoli

V ciljih učnega načrta za osnovno šolo so tudi številni povezani z izletništvom in pohodništvom, ki se v šolah uresničujejo v sklopu organizacijske oblike (gorniški) športni dan. Gorništvo je športna, turistična, gospodarska, raziskovalna, humanitarna in kulturna dejavnost, povezana z gorsko naravo. Gre za gibanje, sestavljeno iz hoje, plezanja in smučanja, ki pa je več kot samo športna dejavnost. Vsak obisk gora prispeva k boljši splošni izobrazbi in večji razgledanosti (Peršolja, 2008).

V učnem načrtu (Kovač idr., 2011) najdemo naslednje cilje pohodništva za prvo triletje, ki bi jih uresničevali z obiskom učnega parka:

- Vsako leto najmanj dva pohoda. Eden od pohodov je zahtevnejši glede višine vzpetine in dolžine poti.
- Ekipni orientacijski pohod po označeni poti.
- Osnovno pohodniško znanje (obutev, oblačilo, nahrbtnik, pitje tekočine).
- Značilnosti okolice, po kateri poteka pohod.
- Geografske, zgodovinske in naravoslovne značilnosti območja, po katerem poteka pohod.
- Naravovarstveno ozaveščanje.

Standard znanja: Učenec je sposoben hoditi tri ure s krajšimi postanki. Pozna osnovno pohodniško opremo in upošteva pravila varne hoje. Giblje se po označeni poti.

V slovenskem prostoru je pomen gorništva še toliko večji, prepoznano je namreč kot »del identitete slovenskega naroda. Alpski svet namreč obsega 42% površja, razvejanost planinskih organizacij (že skoraj 270 vključenih v Planinsko zvezo Slovenije) in množičnost članstva je izjemno velika (več kot 58.000 članov), tudi gorniška infrastruktura, s 7.000 kilometri planinskih poti in več kot 160 planinskimi kočami in bivaki, pa je dobro razvita (Peršolja, 2008).

2.3 Učni park

V Sloveniji je bolj znana oblika poučevanja v naravi učna pot. Predstavlja pešpot, ki je speljana po gozdni in travnati pokrajini in je namenjena predvsem naravoslovnemu izobraževanju, spoznavanju gozdnih rastlin, živali, tradicionalnih obrti in naravnih pojavov. Lahko je opredeljena kot geološka, gozdna, botanična, parkovna in podobno. V Sloveniji so se najprej, in sicer po letu 1974, pojavile gozdne učne poti. Navadno so dolge nekaj kilometrov, so lahko dostopne in namenjene sprehajalcem. Opremljene so s tablami z različnimi komentarji o geoloških, živalskih in rastlinskih zanimivostih (Naravoslovna učna pot, 2013).

V okviru diplomske naloge pa bi radi predstavili obliko, ki v slovenskem prostoru v praksi še ni uporabljena. Ideja je na Veliki planini v Kamniku oblikovati učni park v naravnem okolju, namenjen otrokom prvega triletja osnovne šole. Učni park je zasnovan kot dejavnik medpredmetnega povezovanja med predmetoma športna vzgoja in spoznavanje okolja.

2.3.1 Učni parki v tujini

Idejo učnega parka smo pa sicer zasledili tudi v tujini, kjer so jih poimenovali »environmental learning parks« oziroma »okoljski učni parki. Predstavljajo razvijajoče in široko zasnovane tipe odprtih prostorov, ki vsebujejo široko paleto objektov, od divjih nedotaknjenih območij, naravnih znamenitosti in vse do urbanih prostorov. Primarno načelo okoljskih učnih parkov je povezovati ljudi z naravnim okoljem. Rastlinska in živalska raznolikost, njihova naravna okolja, dolgoročna ekologija, okolju prijazna gradnja in drugi dejavniki, ki vplivajo na kvaliteto zraka, vode in tal, s tem pa neposredno tudi na kvaliteto našega življenja (Devier, 2013).

V sestavku Environmental learning parks (Devier, 2013) pišejo, da so parki primarno namenjeni šoloobveznim otrokom, tudi za vse ostale ljudi pa je pomembno, da se povežejo z naravnim okoljem. Okoljske učne parke je potrebno graditi, kolikor je le mogoče, v neposredni bližini človeških bivališč, saj jih ljudje tako lažje obiskujejo. Uspešni so tudi učni parki, ki so v bližini šolskega okolja.

Pri nastajanju učnih parkov je pomembno upoštevati nekaj pomembnih dejstev:

- povezanost z naravnim okoljem, ki je lahko gozd, travnik, močvirje, jezero idr.,
- povezanost z družbo in bližina človeških bivališč,
- raznolikost dejavnosti, ki se v parkih odvijajo; pomembno je, da več parkov skupaj tvori celoto za široko izobrazbo ljudi.

Okoljski učni park mora vsebovati naslednje miselne in materialne elemente:

- izkušnja naravnega okolja – prvotni namen je povezati ljudi z vsaj eno pokrajinsko sestavino (npr. jezero, gore, travnik, gozd,...),
- učni center – prostor, ki vsebuje učilnice v katerih lahko poteka izobraževanje,
- trajnostni razvoj – eden glavnih ciljev okoljskih učnih parkov je naučiti ljudi kako uporabljati tehnike varovanja okolja tudi v svojih življenjskih okoljih, to so zelene strehe, uporaba deževnice, ekološke hiše, organska prehrana, sončna energija, ločevanje odpadkov in drugo,
- možnost rekreacije – okoljski učni parki naj bi nudili tudi možnosti za zdrav življenjski slog, predvsem fizične aktivnosti kot so hoja, kolesarjenje pa tudi vrtnarjenje,
- možnost skrbništva nad parkom – okoljski učni parki naj bi ljudem ponujali tudi možnost, da aktivno sodelujejo pri oskrbi parka, saj se preko tega krepi občutek povezanosti s parkom,
- družabništvo - okoljski učni parki sodelujejo tudi z različnimi, enako mislečimi partnerji in družbami, ki pomagajo pri vzdrževanju,
- vzgojitelji – okoljski učni parki ponujajo široko paleto programov in tečajev, ki jih vodi plačano osebje, pripravniki ali pa prostovoljci.

Financiranje okoljskih učnih parkov, na primeru iz tujine, opisanem v sestavku Environmental learning parks (Devier, 2013), naj bi potekalo na več načinov:

- subvencije – okoljski učni parki lahko zaprosijo za različna nepovratna sredstva v zvezi z okoljsko vzgojo, okoljsko sanacijo in varstvom, trajnostno gradnjo in krajinsko prakso. Za finančno pomoč pa lahko zaprosijo tudi pri različnih organizacijah, kot so človekoljubne in podjetniške fundacije, občine, države in različne zvezne agencije, ki potem dodelijo sponzorska sredstva,
- vstopnina – financiranje poteka tudi preko pobiranja vstopnine oziroma uporabnine parka in plačevanja tečajev, ki se odvijajo v parku,
- financiranje s strani mesta, občine oziroma države – ker se ti parki pogosto nahajajo na zemljiščih, ki so v lasti zgoraj naštetih institucij, tudi le-te delno prispevajo k proračunu,
- donacije – so običajna metoda pridobivanja sredstev, ki so lahko darovana v obliki posameznikovih ali podjetniških donacij.

V sestavku pa najdemo tudi učinke igranja in učenja v okoljskih učnih parkih na otroke, ki so:

- spodbuda pri vseh vidikih in stopnjah razvoja otrok,
- možnost čutne izkušnje,
- spodbuda neformalnega izkustvenega učenja preko igre,
- spodbujanje domišljije in ustvarjalnosti,
- integracija otrok ne glede na starost, sposobnosti ali etično pripadnost,
- krepitev samozavesti in notranjega miru pri otroku,
- implementirati otroka v okolje v katerem živi,
- pomoč otrokom pri razumevanju delovanja naravnih sistemov, ciklov in procesov,
- spodbuda interdisciplinarnega učenja.

2.3.2 Učni park na Veliki planini

2.3.2.1 Velika planina

Velika planina je zakrasela visokogorska planota v Kamniško-Savinjskih Alpah, ki se razprostira na površini 5,8 km² in na povprečni višini okoli 1500 mnm. Najvišji vrh Velike planine je Gradišče, ki dosega višino 1666 mnm. Obsega Veliko, Malo in Gojško planino ter Dovjo in Veliko gričo.

Velika planina je največja visokogorska pašna planina na Slovenskem, na kateri so pastirji zgradili preko sto pastirskih stanov (koč, bajt) posebnih oblik, ki so zaščitni znak planote. Velika planina ima več kraških vrtač in kotličev, mehke zelene trate med njimi pa nudijo idealne pogoje za letno pašo govedi. Najdemo pa tudi dve naravni znamenitosti, Veliko in Malo Vetrnico, udornici oziroma jami, ki se jima je zaradi preperevanja porušil strop (Velika planina, 2013).

Pastirji so Veliko planino poselili v srednjem veku, kar dokazuje najdeni in raziskani tloris do sedaj najstarejše najdene pastirske koč iz 16. stoletja, ki je po obliki in merah skoraj identičen s sedanjo »Preskarjevo bajto«. V njej danes domuje Preskarjev muzej, v katerem med drugim najdemo tudi tipičen primerek trniča – posebnega sira, ki so ga oblikovali pastirji. Na Veliki planini pa, nekoliko dvignjena nad pastirsko naselje, stoji tudi kapelica Marije Snežne, ki je na tem mestu stale že pred 2. svetovno vojno. Prvotno je bila postavljena leta 1938 po načrtih arhitekta Jožeta Plečnika, a so jo ob koncu vojne požgali nemški vojaki (kot tudi ostalo pastirsko naselje). Ponovno jo je dal leta 1988 postaviti arhitekt Vlasto Kopač (Velika planina, 2008).

2.3.2.2 Izvedba učnega parka

Učni park bi potekal kot športni dan v obliki pohodništva. Pot bi potekala po eni najbolj znanih pohodnih poti, ki vodijo na Veliko planino. Ob tej poti bi postavili učne postaje z dejavnostmi, ki bi bile osrednji del učnega parka. Izhodišče poti se nahaja na višini 1350 mnm, na planini Marjanine njive. Pot ni zahtevna in je označena.

Do izhodišča bi obiskovalci lahko prišli z avtom oziroma avtobusom, in sicer je to možno iz Kamnika (Gorenjska, Osrednja Slovenija) in Savinjske doline (Štajerska, Koroška). Pot iz Kamnika vodi v smeri prelaza Črnivec, kjer se usmerimo proti Kranjskemu Raku in do prelaza Volovjek, kjer se iz nasprotni smeri pridruži pot iz Savinjske doline. Pot nato nadaljujemo v smeri Velike planine in makadamska cesta nas pripelje vse do planine Marjanine njive, kjer je možnost parkiranja (Planina Marjanine njive-Gradišče (Velika planina), 2013). Tukaj bi se nato začel pohodniški del oziroma športni dan. Pot je sestavljena iz kolovozov, gozdnih poti in pašnih območij. Ob njej je dovolj prostora za postavitev dejavnosti učnega parka.

Pot je sestavljena iz precej razglednih pobočij, ki ponujajo možnost ogleda naravnih značilnosti alpskega sveta.

Izvedba športno-naravoslovnega dne v učnem parku bi se začela z uvodnim nagovorom na izhodišču, kjer bi sodelujoči dobili tudi delovne zvezke in zemljevid za še bolj celovito spoznavanje učnega parka. Po dejavnostih bi se sodelujoči odpravili skupaj z vodjo, izobraženim vodnikom, ki bi jim na posamezni učni postaji tudi predstavil dejavnosti. Čas hoje po označeni pot je sicer približno 1 uro in 30 minut, a bi skupaj s postanki na učnih postajah trajal v povprečju 3 ure in 30 minut.

Na vrhu bi sodelujoče pričakala topla malica oziroma kosilo, po obroku pa bi sledil še obisk dveh učnih postaj na Veliki planini. Učni park bi se zaključil z vožnjo z nihalko v dolino Kamniške Bistrice.

2.3.2.3 Učne postaje v učnem parku

Dejavnosti v učnem parku bodo razdeljene na sedem postaj, pet od teh se bo nahajalo na poti, dve pa na samem vrhu. Posamezna učna postaja se bo imenovala glede na vsebino, ki bo predstavljena na določeni postaji. Oblikovane bodo s pomočjo Učnega načrta spoznavanje okolja za osnovne šole.

Spoznavanje okolja ima dva najpomembnejša splošna cilja, in sicer razumevanje okolja in razvijanje spoznavnega področja. Uresničujemo ju s pomočjo aktivnega spoznavanja okolja, kar v ožjem smislu predstavlja spoznavanje dejstev, oblikovanje pojmov in povezav. Vse to vodi v znanje, razumevanje in predvsem uporabo znanja o naravnem in družbenem okolju. Ob spoznavnih ciljih pa se, s pomočjo nekaterih metod in oblik dela, uresničujejo tudi širši cilji pouka v prvem triletju. To so zlasti družbeni (komunikacija, odnosi med sodelujočimi – učenci in učitelji), motivacijski (radovednost), razvijanje delovnih navad (kako se učiti), moralni (norme v vedenju, reševanje moralnih nasprotij), ustvarjalnost, samopobude (eksperimentiranje), gibalni (varnost pri delu, ročne spretnosti) in čustveni cilji (pozitivna samopodoba, odnos do narave) (Učni načrt – Spoznavanje okolja, 2011).

V Učnem načrtu predmeta spoznavanje okolja (Kolar, Krnel in Velkavrh, 2011) je zapisano, da je pri uresničevanju ciljev predmeta pomembno osebno doživljanje ter upoštevanje izkušenj in zamisli učencev, ki pa jih lahko oblikujejo v šoli ali pa zunaj nje. Pomembno je, da imajo učenci možnost razvijanja svojih zamisli in odkrivanja spoznanj ob konkretnih dejavnostih in v kontekstu, ki jim je blizu. To pa je ravno tisto, kar je glavni namen učnega parka – aktualne vsebine in neposredno spoznavanje okolja, npr. spoznavanje gora v gorah.

Glavni cilj medpredmetnega povezovanja v učnem parku med predmetoma športna vzgoja in spoznavanje okolja je predvsem izvedba športnega dne v naravnem okolju s spoznavanjem več različnih tematskih sklopov iz učnega načrta spoznavanja okolja. Neposrednih medpredmetnih povezav med predmetoma je samo nekaj, in sicer z namenom dobrega izkoriščanja okolja v katerem bi učni park potekal. Menimo namreč, da ostale medpredmetne povezave v tem danem okolju niso tako smiselne. Naravno okolje Velike planine omogoča izvedbo različnih tematik spoznavanja okolja, ki bodo učencem ostala v spominu prav zaradi drugačnega okolja.

Zamišljenih pa je tudi nekaj neposrednih medpredmetnih povezav med predmetoma, kot so: orientacija, varna uporaba pripomočkov, pospravljanje, varnost na pohodih, pomen ustreznih oblačil in obutve ter varovanje okolja.

Vse učne postaje bodo imele isto zunanjo obliko in bodo sestavljene po istem vzorcu. Vsaka postaja bo obravnavala en tematski sklop iz učnega načrta. Glavni del bodo predstavljale naloge oziroma dejavnosti, ki bodo na posamezni učni postaji. Vsaka dejavnost bo imela ustrezen učni karton na katerem bo opisano, kaj učenec na dejavnosti dela. Opisi bodo dovolj razumljivi in jasni, da bodo učenci naloge lahko opravljali sami, vodnik pa bo le v pomoč.

Spodnji opisi postaj vsebujejo standarde znanja oziroma temeljno znanje, ki naj bi ga učenec ob koncu prvega triletja dosegel, minimalne standarde znanja (opredeljujejo znanja, ki jih učenec potrebuje za napredovanje v naslednji razred), vsebine in cilje, ki bodo obravnavani in doseženi na posamezni učni postaji.

V nadaljevanju so predstavljene učne postaje v učnem parku in nekaj primerov dejavnosti v njem:

1. UČNA POSTAJA: PROSTOR

Tematski sklop: PROSTOR

Standardi znanja in minimalni standardi znanja:

Učenec:

- Pozna, bere, skicira in uporablja preproste zemljevide za orientacijo v pokrajini; nariše preprosto skico.
- Se orientira v naravi.
- Opiše značilnosti pokrajine in življenja ljudi v tej pokrajini; spreminjanje okolja (v nekaj stavkih).
- Loči različne tipe naselij.
- Pozna glavne smeri neba.

Učna postaja bi stala na razgledni točki, ki bi omogočala opazovanje pokrajine.

Dejavnosti na učni postaji:

- opazovanje pokrajine in vrisovanje v zemljevid – spoznavanje osnovnih geografskih pojmov (hrib, gora, ravnina, dolina, reka, cesta, obdelovalne površine – polje, travnik, sadovnjak), gozd, naselja) in vrisovanje osnovnih simbolov za posamezne pojme v zemljevid,
- spoznavanje glavnih smeri neba z veliko vetrovnico (npr. vrteča se vetrovnica – sodelovanje pri določanju smeri neba, zapomniti si vsaj eno stvar v vsaki smeri neba),
- orientiranje v prostoru – učenje uporabe kompasa; spoznavanje drugačnih načinov orientiranja v naravi (po zvezdah, po uri in soncu, po mahovih,..); ekipna orientacija v okolici učne postaje.

2. UČNA POSTAJA: SNOVI

Tematski sklop: SNOVI

Standardi znanja in minimalni standardi znanja:

Učenec:

- Pozna nekaj lastnosti teles in snovi ter razlike in podobnosti med njimi, zna razvrstiti snovi po izbrani lastnosti.
- Prepozna in opiše spreminjanje lastnosti teles in snovi.
- Pozna nekatere lastnosti zraka in razume, da brez zraka in življenja.
- Pozna pravila varnega dela (zavarovanje pred poskusi, uporaba noža).

Dejavnosti na učni postaji:

- poskus z mešanjem in ločevanjem zmesi - učenci sami pripravijo zmesi in jih nato z ustreznimi postopki ločijo (npr. mivka in pesek),
- preizkušanje plovnosti predmetov - manjša kotanja je napolnjena z vodo, ob njej pa je več različnih predmetov (les, železo, guma, plastika,..). Učenci preizkušajo kateri so plovni in kateri ne,
- preizkušanje in merjenje snovi – preko različnih naprav učenci primerjajo različne snovi in jih razvrščajo po njihovih značilnostih (npr. značilnosti: trdnost, plovnost, teža, topnost v vodi,...),
- spoznavanje trdnih in tekočih snovi ter predvsem lastnosti po katerih se ločijo.

3. UČNA POSTAJA: SILE IN GIBANJA

Tematski sklop: SILE IN GIBANJA

Standardi znanja in minimalni standardi znanja:

Učenec:

- Razlikuje gibanja teles (smer, hitrost) in sile, ki nanje delujejo.
- Izvede dejavnosti in napoveduje gibanje teles v vodi, zraku in po različnih površinah.
- Ve, da na gibanje lahko vplivamo.

Dejavnosti na učni postaji:

- velika tehtnica – tehtanje različnih predmetov in ugotavljanje razmerja med njimi; iskanje ravnovesja; mirovanje (preizkusijo tudi z lastno težo – samostojno: T-plošča in skupinsko: gugalnica),
- mlinčki, vetrnice – spreminjanje hitrosti gibanja le-teh s pomočjo dodajanja oziroma umikanja dotoka vode/zraka,
- vlečenje, potiskanje – preizkušanje težjih in lažjih predmetov.

4. UČNA POSTAJA: POJAVI

Tematski sklop: POJAVI

Standardi znanja in minimalni standardi znanja:

Učenec:

- Pozna in opiše vremenska stanja in pojave.
- Pozna čutilo za vid in nekaj lastnosti svetlobe, kako vidimo predmete.
- Pozna čutilo za zvok in nekaj lastnosti; opiše nastajanje in potovanje zvoka – preprosti primeri.
- Poveže letne čase z vremenskimi pojavi.

Dejavnosti na učni postaji:

- letni časi – na velik pano razporedijo tipične sličice določenega letnega časa
- Vreme; kazalci slabega in dobrega vremena – aktivno prepoznavanje v danem okolju (opazovanje in zapisovanje znakov),
- svetloba – barvna škatla (dodajanje svetlobe); odbijanje svetlobe (prozorne in prosojne snovi); lega sence (palica, lastna senca); vpliv svetlobe na rastline, oblačila,...
- Padavine – merjenje padavin z merilno posodo,
- Veter - izdelava vetrnice iz papirja.

5. UČNA POSTAJA: OKOLJSKA VZGOJA

Tematski sklop: OKOLJSKA VZGOJA

Standardi znanja in minimalni standardi znanja:

Učenec:

- Ve, da moramo grajeno okolje vzdrževati in varovati naravno okolje.
- Ve, kdo skrbi za določena zemljišča in kako lahko sam prispeva k urejenemu videzu okolice, zna ustrezno ravnati z odpadki.
- Pozna nekatere onesnaževalce voda, zraka in tal v svoji okolici.
- Pozna osnovne oznake za nevarne lastnosti snovi.

Ta učna postaja bi bila ena pomembnejših v učnem parku. To pa predvsem zato, ker obravnava tematiko, ki postaja v svetu vse bolj aktualna, problemi, ki jih zadeva, pa vse bolj pereči. Pomembno je poudarjati in učiti otroke skrbi za svoj življenjski prostor. V šolskem okolju se, predvsem šole v mestu, malo srečujejo z naravo in ekologijo. Za njih je nujno, da vidijo posledice poseganja človeka v naravno okolje in sami poskušajo iskati rešitve za spremembe. Predvsem pa je pomembno, da se zavedajo koliko lahko naredijo že oni sami.

Dejavnosti na učni postaji:

- oznake za nevarne snovi razporedijo na prava mesta in se naučijo načel varnosti pri delu (zaščitna obleka, obutev...),
- ločevanje odpadkov – koši v obliki smeti (steklenice, jabolko, tetrapak, papir,...),
- spoznajo se z glavnimi onesnaževalci zraka, prsti,
- napišejo in povejo kaj lahko sami naredijo proti onesnaževanju okolja.

6. UČNA POSTAJA: ŽIVA BITJA

Tematski sklop: ŽIVA BITJA

Standardi znanja in minimalni standardi znanja:

Učenec:

- Opiše in zna razložiti, kaj živa bitja potrebujejo za življenje in katere so osnovne življenjske razmere.
- Ve, da so živali in rastline živa bitja in da živa bitja rastejo, se razmnožujejo in umrejo, poveže in opiše živa bitja in njihova življenjska okolja.
- Razvrsti živa bitja v skupine po preprostih zunanjih pojavnostih.
- Razume, da so živa bitja zaradi hrane med seboj soodvisna.

Dejavnosti na učni postaji:

- prepoznavanje živalskih odtisov v peskovniku; spoznavanje temeljnih značilnosti odtisov,
- življenjski krog in prehranjevalna veriga – velika sestavljanka, ki jo sestavijo,
- povezovanje staršev in mladičev iste živalske vrste,
- spoznavanje živega bitja in njegovega življenjskega okolja, pogojev, ki jih potrebuje za preživetje (hrana, voda in rudninske snovi, zrak, prostor); molža krave,
- tipične rastlinske vrste in živalske pasme za Slovenijo – prepoznavanje in povezovanje (kot spomin: slika-ime),
- nabiranje užitnih rastlin in kuhanje čaja iz njih.

7. UČNA POSTAJA: PRETEKLOST

Tematski sklop: ČAS – v povezavi s Preskarjevim muzejem in pastirskim naseljem na Veliki planini

Standardi znanja in minimalni standardi znanja:

Učenec:

- Ve, da se ljudje in družba skozi čas spreminjajo in da spremembe povzročijo različni dejavniki.
- Pozna pomen dediščine, prepozna različne materialne, pisne in ustne vire informacij, preko katerih pridobiva in širi znanje o preteklosti.
- Pozna nekaj dejstev in podatkov iz lokalne preteklosti (v tem primeru lokalno – Velika planina in okolica) in jih časovno uvršča.

Dejavnosti na učni postaji:

- ogled Preskarjevega muzeja na Veliki planini, pastirskega naselja, cerkve Marije Snežne,
- ogled izdelave Trniča – okrašenega sira, kulinarčne značilnosti Velike planine,
- spoznavanje s pastirjem – ogled njegovih oblačil, pripovedi o načinu pastirskega življenja, zgodovina paše na Veliki planini.

Učni park je prvotno namenjen učencem prvega triletja osnovne šole, z določenimi prilagoditvami pa bi bil lahko zanimiv tudi starejšim učencem, turistom in družinam. Velika planina je znana turistična točka, ki jo vsako leto obišče veliko domačih in tujih turistov. Učni park bi bil dodatna ponudba za katero bi se lahko odločili ob obisku Velike planine, da pa bi to uspešno delovalo, pa bi bile potrebne določene prilagoditve in dodatne storitve. Za družine bi organizirali obiske učnega parka čez vikend (sobota in nedelja), za tujce in starejše učence pa bi učni park opremili z napisi v angleščini. Predvsem pa bi dobro pripravili spletno stran učnega parka, kjer bi obiskovalci našli vse potrebne informacije in tudi delovni zvezek učnega parka v slovenskem in angleškem jeziku. Učni park bi bil tako v dopoldanskem času namenjen predvsem ciljni skupini, torej učencem prvega triletja, popoldne in čez vikende pa vsem ostalim. Obiskovalcem bi bili na voljo tudi vodiči, ki bi vodili obiskovalce po učnem parku.

Učni park bi obratoval od aprila do novembra, v odvisnosti od vremenskih okoliščin.

3 Sklep

O medpredmetnem povezovanju ne smemo razmišljati samo kot o načinu povezovanja sorodnih vsebin predmetov, ampak predvsem o učnem pristopu, ki učiteljem dovoljuje širino pri obravnavanju vsebin učnega načrta. Tako lahko učencem obvezno snov predstavijo na bolj zanimiv način ali pa dodajo vsebine, ki se povezujejo z dodatnimi dejavnostmi in zunajšolskimi dejavnostmi otrok. Ena od takih vsebin je tudi okoljska vzgoja, ki postaja vse bolj aktualna tema v današnjem času. Obravnavana je v sklopu spoznavanja okolja, poleg tega pa jo lahko vključimo tudi v športni dan pohodništvo kot primer medpredmetne povezave.

Za izpeljavo medpredmetnih povezav je pomembno, da imamo na voljo ustrezne možnosti. To pomeni dovolj pripomočkov, primerno okolje in usposobljene ljudi. Šolsko okolje navadno ne omogoča vseh treh dejavnikov, predvsem je problem v premajhnem številu pripomočkov in okolju, ki ne omogoča izvedbe določenih dejavnosti. Po mojem mnenju pa so te stvari ključnega pomena za otrokovo učenje. Velika planina je naravno okolje z veliko prostora za izpeljavo učnega parka, kjer bi bilo možno postaviti učne postaje, znotraj njih pa različne dejavnosti.

Otrok se preko aktivnega udejstvovanja nauči videti stvari okrog sebe in je sposoben reševati probleme tudi v drugačnih situacijah od tistih, s katerimi se srečuje v šolskem okolju. Nivo razvoja učencev prvega triletja za učitelje predstavlja dobro odskočno desko, da svojim učencem omogočajo okolje, v katerem lahko razvijajo svoje mišljenje in pridobivajo informacije o realnem svetu. Učijo se z gibanjem po prostoru. Kot skavtski voditeljci se mi zdi metoda učenja z delom oziroma izkušnjskega učenja zelo pomembna, saj takšno učenje ni za otroka nikoli dolgočasno. Otrok pri tem vsebino ne samo sliši, ampak tudi sam preizkusi in si tako tudi več zapomni. Učne postaje v učnem parku bi omogočale učencem, da sami raziskujejo vsebine, ki jih sicer navadno slišijo samo v šoli.

Preko izdelave diplomskega dela sem prišla do ugotovitev, da je izvajanje večjega števila medpredmetnih povezav med izbranimi predmetoma, v danem okolju manj primerno. Potrebno je namreč izkoristiti prostor, v katerem bi se učni park nahajal, saj ima zelo dobre možnosti za spoznavanje tem povezanih z naravnim okoljem. Smiselna pa je povezava med izvedbo športnega dneva pohodništvo z vsebinami predmeta spoznavanje okolja.

Ideja učnega parka je po mojem mnenju zanimiva in bi pripomogla k boljšemu znanju učencev. Če bi učni park realizirali, bi bil vreden vključitve med dneve dejavnosti v letni delovni pripravi učitelja. Tudi s turističnega vidika bi ideja lahko prinesla dodano vrednost, saj bi učni park z nekaterimi prilagoditvami predstavljal zanimivost za turiste in druge obiskovalce Velike planine.

4 Viri

Berčič, H., Sila, B., Slak Valek N. in Pintar D. (2010). *Šport v turizmu*. Ljubljana: Fakulteta za šport, Inštitut za šport, Center za vseživljenjsko učenje v športu: Fundacija za šport.

Devier, G. (2013). *Environmental learning parks*. University of Washington. Pridobljeno iz http://depts.washington.edu/open2100/pdf/2_OpenSpaceTypes/Open_Space_Types/enviromental_learning_parks.pdf

Hodnik Čadež, T., Filipčič, T. (2005). Medpredmetno povezovanje v prvem razredu osnovne šole. *Pedagoška obzorja*, 3-4, 3-15

Kolar, M., Krnel, D, Velkavrh, A. (2011). Učni načrt. Program osnovna šola. Spoznavanje okolja. Pridobljeno iz http://www.mizs.gov.si/fileadmin/mizs.gov.si/pageuploads/podrocje/os/prenovljeni_UN/U_N_spoznavanje_okolja_pop.pdf

Kovač, M. in Jurak, G. (2012). *Izpeljava športne vzgoje: Didaktični pojavi, športni programi in učno okolje*. Ljubljana: Fakulteta za šport.

Kovač, M., Jurak, G., Strel, J. in Starc, G. (2006). Kako vključiti učence v medpredmetno in medpodročno povezovanje pri športni vzgoji. V K. Bizjak (ur.), *Individualizacija športne vzgoje s polarjem*. (str. 24-34). Ljubljana: Fakulteta za šport: Zveza društev športnih pedagogov.

Kovač, M., Markun Puhan, N., Lorenci, B., Novak, L., Planinšec, J., Hrastar, I.,..., Muha, V. (2011). *Učni načrt . Program osnovna šola. Športna vzgoja*. Pridobljeno iz http://www.mizs.gov.si/fileadmin/mizs.gov.si/pageuploads/podrocje/os/prenovljeni_UN/U_N_sportna_vzgoja.pdf

Kovač, M., Starc, G., Jurak, G. (2003). Medpredmetno in medpodročno povezovanje pri športni vzgoji. *Šport*, 51/priloga (2), 11-15

Marjanovič Umek, L. in Zupančič, M. (ur.), (2004). *Razvojna psihologija*. Ljubljana: Znanstvenoraziskovalni inštitut Filozofske fakultete.

Markelj N. in Vučkovič V. (2008). Medpredmetno povezovanje pri izpeljavi športnega dne. V M. Kovač in M. Majerič (ur.), *Športni dan* (str. 7-22). Ljubljana: Zveza društev športnih pedagogov Slovenije.

Montessori pedagogika: Osnove vzgojnega pristopa Marije Montessori. (2013). Montessori inštitut: Zavod za pomoč staršem pri razvoju otrok. Pridobljeno iz <http://www.montessori-institut.si/pedagogikaotrokvzgojitelj.html>

Naravoslovna učna pot. (2013). Wikipedija. Prosta enciklopedija. Pridobljeno iz https://sl.wikipedia.org/wiki/Naravoslovna_u%C4%8Dna_pot

O osnovni šoli montessori. (2013). Montessori inštitut: Zavod za pomoč staršem pri razvoju otrok. Pridobljeno iz http://www.montessori-institut.si/oddelek_montessori.pdf

Peršolja, B. (2008). Gorniški športni dan. V M. Kovač in M. Majerič (ur.), *Športni dan* (str. 51-82). Ljubljana: Zveza društev športnih pedagogov Slovenije.

Planina Marjanine njive – Gradišče (Velika planina). (2013). Hribi.net. Pridobljeno iz http://www.hribi.net/izlet/planina_marjanine_njive_gradisce_velika_planina_/3/169/4149

Velika planina (2013). Wikipedija. Prosta enciklopedija. Pridobljeno iz http://sl.wikipedia.org/wiki/Velika_planina

Velika planina. (2008). Velika planina. Pridobljeno iz <http://www.velikaplanina.si/>